

ljudstva v obraz. Ne ene scene, v kateri bi ljudstvo videlo sebe in si reklo: To smo mi, kakor živimo in se gibljemo! Drugo dejanje je nepotrebno, ker bi »zaklad« lahko izostal in bi se dejanje odigralo tudi po naravni poti. Ali mora ravno maskirani hudič buditi smeh? Dejanje, motivirano v značaju oseb, ga mora povzročiti in vzbuditi. Burke slovenskega življenja so nekaj drugega. Odpreti je treba oči in ušesa, in kdor jih odpre, e bo več pisal tradicionalnih burk, pa naj bi jih želele vse »Zbirke ljudskih iger« in druga založništva, ki hočejo dati ljudstvu — ne, društvom, podeželskim odrom »zdrave« hrane. Ljudstvo je sito Kmetov Herodov, in tudi če bi ne bilo: človek, ki pišeš zanj, ali res ni v tebi trohice želje po zdravem, po močnem! In ali je treba ravno neokusnih burk, ko se vsepovsod širom naše zemlje odigravajo drame, polne velikega in trdega življenja! Iz »Kmetov Herodov« in »Pogodb« se ljudstvo norčuje, iz resnice se ne bo: oči bo odpiralo. In temu porečemo zdravje.

Jos. Lovrenčič.

Naše Kolo. Uredio dr. Ljubomir Maraković. Broj 1. 1912. Str. 151. Broj 2. 1914. Str. 192.¹ Hrvaška mladina, ki se zbira okoli dijaškega lista »Luč«, je stopila na dan, da seznani širšo javnost s cilji svojega hotenja na literarnem polju. Kakor pravi dr. Ljubomir Maraković, eden prvoboriteljev katoliške misli med hrvaškim dijaštvom in urednik »Almanaha«, hočejo ustvariti hrvaško katoliško literaturo. Najsi v zgodovini literatura v tem programatičnem zmislu — vsak program je omejitven in njegov rezultat v umetnosti navadno povprečnost — nikoli ni eksistirala, če jo sedanost potrebuje, bo nastala, čeprav morda drugače, kakor hočejo programi. Saj vsi doživljamo velik proces iz dolgočasnega materializma, bodisi da nastopa pod tem ali drugim imenom, v intimnost religiozno poglobljenega pojmovanja. Vsekako pa ta pot v literaturi ni tako jasna in lahka, kot se misli — morda je bodo programi še bolj zmešali — zato se tudi ni čuditi, da je katoliška signatura — izvzete so pristno občutene Marakovićeve pesmi — v almanahu ostala še bolj pri zunanjih atributih, da je bolj izšla iz programa kot iz notranjega doživljanja. Tako se nahaja obilo predmetov iz katoličanstva, a tendenca je redkokje organsko zrastle v dogodku, ampak zanesena je od zunaj vanj — taka je bila večinoma dosedaj hotena katoliška literatura — in stil je šele na potu, da se emancipira od vzorov. V tem pogledu razlikuje dr. Ljubomir Maraković pri mladih tri skupine, ki odgovarjajo trem smerem v sodobni hrvaški literaturi. Prva je karakterizirana po imenih Kranjčević, Tresić-Pavičić z njihovim retoričnim in patetičnim stilom (pri Slovencih podobna smer pred moderno dobo), za drugo so bili merodajni Domjanović, Nazor, Begović, ki so po vzoru Verlainea polagali največjo važnost v melodijo verza (pri nas so bila to mlada leta moderne), k tretji skupini pa prišteva Maraković artiste, katerih glavna znaka sta dekadentna subjektivnost in Wildejeva

hiperkultura stila. Iz teh tal so zrastle mladi, sedaj se polagoma opraščajó tradicije, kar imenuje dr. Maraković proces k cilju katoliške literature. Torej misli tudi na stilistično posebnost nove struje. Sicer pa je bolj značilna specialna hrvaška nota za naš almanah in za one mlade pesnike, ki so se osvobodili mlečno-zobega srednjeveškega pojmovanja. Zadnjega je veliko preveč in bi ga bil dr. Maraković lahko izpustil, ker to ni nič domače samoraslega, ampak je tako na Hrvaškem kot drugod. Če se mu pritisne še katoliška tendenca požrtvovalnosti, je sicer genljivo, a ni boljše, ne slabše — brezplodna fantazija, ki se ji ne sme dajati potuhe, tudi v almanahu ne. Tisto naivno tlačenje svoje osebe v ospredje, prisiljeno čutenje, ki se poganja od besede do besede in od patosa v banalnost, je brezkoristno in neužitno. Hrvaška nota se ne javlja toliko v reševanju domačih življenjskih problemov, dasi je treba priznati, da so jih vsaj načeli, čeprav je do temeljitega vglobljenja in rešitve še daleč, kolikor v pesniški tradiciji domače narodne pesmi, ki je osnovni akord obeh almanahov. G. Kostelnik, brez dvoma v tem oziru najpristnejši talent, je napravil dokaj lepih pesmi, kjer se je dal nositi od teh vplivov. Zraven tega je mnogo toplih občutij in v živih impresijah podanih slik hrvaške pokrajine. Kar je pa specialno moderno, ne dosega one iskrenosti in svežosti, je bolj zunanje in naučeno kot doživljeno. Dasi je v obeh zbirkah veliko preveč komoditete in besed, preveč poslabšane narodne lirike in epike — zlasti proza je razen par izjem neužitna — je vendar človek vesel obeh knjig, saj je videl v njih veliko veselja do umetnosti in dokaj korakov mladih fantov, ki že merijo dolgo pot od dobre volje do uresničenja visokih ciljev, saj je bil priča življenja in čutenja, ki išče iz okovov tradicije sebi adekvatnega izraza, in to je bistvo vsega modernega stremjenja. *Dr. J. Šilc.*

»Ljubitelj kršč. umetnosti«. Izšel je prvi zvezek tega lista, ki ga izdaja spomeniški svet lavantinske škofije v Mariboru pod uredništvom dr. A. Stegenška. »Ljubitelj« hoče razpravljati o zgodovini umetniških del in oblik, o zgodovini umetniških idej, o ohranjanju starin, o sodobni umetnosti, o ljudski umetnosti. Prva številka prinaša lepe članke dr. Stegenška, V. Steska, dr. Steleta in je kar najbolje opremljena. Na krasnem papirju ima nič manj nego 37 vzorno reproduciranih slik. List izhaja štirikrat na leto in stane 4 K. »Dom in Svet« vidi v »Ljubitelju« sotrudnika, ki mu je prevzel en del naloge, in upa, da se bo močel poslej, če se bo novi list razvijal in dobro uspeval, kar mu od vsega srca želimo, bolj intenzivno posvetiti gojitvi lepe posvetne umetnosti.

Opomba k oceni Bežkove knjige *Občno vzgojeslovje z dušeslovnim uvodom*. (D. S. št. 6.). Ker se je naš ocenjevalec pečal zlasti z notranjim ustrojem te knjige in je pri tem, kakor razvidim iz ocene dr. A. Ušeničnika v 3. zv. »Časa«, prezrl nekatere pisateljeve nazore, ki so očividno zmotni in kritike potrebni, opozarjam »Dom in Svetove« bralce na omenjeno »Časovo« oceno, ki naj bo dopolnilo k naši. *Ured.*

¹ Naručuje se u hrv. kat. akad. društva »Hrvatske«, Wien IX., Lichtensteinstraße 95. Cijena (s poštom) K 2-20 (za dake K 1'40).